

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра захист рослин

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ЕНТОМОЛОГІЯ

Освітньо – професійна програма Захист і карантин рослин

Спеціальність 202 Захист і карантин рослин

Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

Освітній ступінь Бакалавр

Розробники:
Віктор Писаренко
професор кафедри захист рослин
д с-г н, професор

Марина Піщаленко
доцент кафедри захисту рослин,
к с-г н, доцент

Гарант:
Ганна Поспелова доцент кафедри захист рослин
к с-г н, доцент

Полтава 2022 р.

Назва навчальної дисципліни	Сільськогосподарська ентомологія
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	обов'язкова навчальна дисципліна
Назва структурного підрозділу	Кафедра захист рослин
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	Викладачі: Писаренко Віктор д.с-г.н, професор Контакти: ауд.79, навчальний корпус №1 E-mail: viktor.pysarenko@pdaa.edu.ua Піщаленко Марина к.с-г.н, доцент Контакти : ауд. 77, навчальний корпус №1 E-mail: marina_pischalenko@ukr.net https://www.pdaa.edu.ua/people/pishchalenko-marina-anatolivna
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність Освітня програма	202 Захист і карантин рослин ОПП Захист і карантин рослин
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Фізіологія рослин, Генетика, Хімія, Загальна ентомологія

ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Мета вивчення навчальної дисципліни: надання здобувачам вищої освіти знань і формування професійних умінь щодо захисту сільськогосподарських культур від шкідливих організмів, впровадження у виробництво інтегрованої системи захисту посівів в умовах конкретного господарства з урахуванням конкретних умов, видового складу шкідливої і корисної флори та фауни.

Основні завдання навчальної дисципліни: отримання знань щодо основних принципів взаємовідношень між організмами, популяціями і угрупованнями та навколишнім середовищем: розуміння дії хімічних речовин, фізичних полів та біологічних агентів на життєдіяльність організмів; навчити визначати шкідливих комах, проводити обстеження різних польових угідь і багаторічних насаджень; знаходити місця концентрації шкідників за окремими ознаками пошкоджених рослин, характером заселення культур при високій і слабкій чисельності шкідників, вивчити ситуації, при яких планується застосування різних методів і заходів захисту сільськогосподарських культур від пошкоджень шкідниками, або накопиченню корисної фауни з подальшим її використанням.

Компетентності:**Загальні**

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Фахові

ФК 1. Здатність проводити фітосанітарну діагностику хвороб рослин, комах, кліщів, нематод, гризунів та бур'янів за новітніми принципами і методами.

ФК 6. Здатність оцінювати фітосанітарні ризики (біологічні, екологічні, економічні) внаслідок занесення чи поширення регульованих шкідливих організмів.

ФК 7. Здатність здійснювати фітосанітарний моніторинг щодо виявлення, ідентифікації та визначення особливостей біології та екології шкідливих організмів в Україні та відповідно до угод СОТ, СФЗ, європейських вимог.

Програмні результати навчання:

ПРН 6. Коректно використовувати доцільні методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування об'єктів агробіоценозів та підтримання їх стабільності для збереження природного різноманіття.

ПРН 9. Ефективно планувати час для отримання прогнозованих результатів діяльності із захисту і карантину рослин.

ПРН 10. Навчати, контролювати і оцінювати професійні навички працівників, задіяних у виконанні заходів із захисту і карантину рослин

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва тем	Кількість годин			
	денна форма навчання ЗКР 2022			
	усього	у тому числі		
л		лаб	сам	
Тема 1. Біологія та екологія комах	17	2	4	11
Тема 2. Методи захисту рослин від шкідників	14	2		12
Тема 3. Багатоїдні шкідники	18	4	4	10
Тема 4. Шкідники озимої пшениці, кукурудзи та інших зернових злакових культур.	22	4	6	12
Тема 5. Шкідники зернобобових і кормових бобових культур.	20	4	4	12

Тема 6. Шкідники овочевих та плодово-ягідних культур	24	6	6	22
Тема 7. Шкідники зерна та продуктів його переробки при зберіганні.	20	4	4	12
Усього годин	135	26	28	91

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Форми контролю результатів навчання

Програмні результати навчання	Форма контролю (202 ЗКР_2022)				Разом
	Виконання лабораторної роботи та її захист	Виконання завдань самостійної роботи	Контрольна робота	Екзамен	
ПРН 6	20	10	10	20	20
ПРН 9	20				20
ПРН 10	20				20
		10	10	20	40
Разом	60	10	10	20	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти (202 ЗКР_2022)			Разом
	Виконання лабораторної роботи та її захист	Виконання завдань самостійної роботи	Контрольна робота	
Тема 1. Біологія та екологія комах	10	10	10	10
Тема 2. Методи захисту рослин від шкідників				7
Тема 3. Багатоїдні шкідники	10			10
Тема 4. Шкідники озимої пшениці, кукурудзи та інших зернових злакових культур.	10			10

Тема 5. Шкідники зернобобових і кормових бобових культур.	10			10
Тема 6. Шкідники овочевих та плодово-ягідних культур	10			10
Тема 7. Шкідники зерна та продуктів його переробки при зберіганні.	10			23
Екзамен				20
Разом	60	10	10	100

Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним рівня вище межі незадовільного навчання оцінювання.

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня засвоєння навчального матеріалу і вміння використовувати ці знання на практиці.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання для поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

- виконання лабораторної роботи та її захист - 0-5 балів
- контрольна робота- 0-10 балів ;
- виконання завдань самостійної роботи 0-10 балів:

Форма проведення підсумкового контролю згідно з робочим та навчальним планом – екзамен.

Виконання лабораторної роботи та її захист

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Високий	5	Здобувачем на контрольні запитання дана повна вичерпна відповідь наведені приклади, зроблені висновки і узагальнення. Лабораторна робота оформлена згідно вимог
Достатній	4	Здобувачем на контрольні запитання дана майже повна відповідь на поставлені завдання але в її ході були допущені незначні неточності. Лабораторна робота оформлена згідно вимог
Задовільний	3	Здобувачем при відповіді на контрольні запитання були допущені помилки і неточності. Майже не наведені приклади, висновки поверхневі. При

		оформленні лабораторної роботи були допущені помилки.
Низький	0-2	Здобувачем надана неточна дуже коротка і неповна відповідь на контрольні запитання із суттєвими помилками і неточностями. Оформлення лабораторної роботи не відповідає вимогам

Контрольна робота

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Високий	9-10	завдання виконано без зауважень Всі відповіді логічні, аргументовані, наведені приклади є висновки
Достатній	6-8	завдання виконано повністю, але були допущені неточності в поясненнях та наведено мало прикладів
Задовільний	3-5	виконання завдання з помилками або не в повному обсязі, відповіді містять мало прикладів, висновків і узагальнень
Низький	0-2	часткове виконання завдання з помилками, не в повному обсязі або взагалі не виконано.

Самостійна робота

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Високий	9-10	В презентації дана повна, вичерпна відповідь із вичерпним аналізом досліджуваного питання
Достатній	6-8	В презентації дана повна відповідь із частковим аналізом досліджуваного питання
Задовільний	3 - 5	Презентація не повністю розкриває суть досліджуваного питання, показане не повне знання теоретичного матеріалу
Низький	0-2	Презентація не повна, не зовсім відповідає темі дослідження недостатня кількість ентомологічних об'єктів, показане часткове знання теоретичного матеріалу

Екзамен

Вид завдання	Бали	Критерії оцінювання
для 1-го теоретичного питання	1	майже повна відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти
	2	часткове виконання теоретичного завдання з суттєвими помилками і поверховим розумінням засад, фундаментальних та сільськогосподарських наук
	3	неповне виконання теоретичного завдання з помилками і поверховим розумінням засад, фундаментальних та сільськогосподарських наук
	4	виконання теоретичного завдання з помилками і частковим розумінням засад агрономічних, фундаментальних та сільськогосподарських наук
	5	правильне виконання теоретичного завдання з певними недоліками у розумінні засад агрономічних, фундаментальних та сільськогосподарських наук
	6	теоретичне питання розкрито повністю, що свідчить про сформовану здатність до аналізу сільськогосподарських об'єктів, процесів та методів дослідження
для 2-го теоретичного питання	1	майже відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти
	2	часткове виконання теоретичного завдання з суттєвими помилками і поверховим розумінням засад агрономічних, фундаментальних та сільськогосподарських наук
	3	неповне виконання теоретичного завдання з помилками і поверховим розумінням засад агрономічних, фундаментальних та сільськогосподарських наук
	4	виконання теоретичного завдання з помилками і частковим розумінням засад агрономічних, фундаментальних та сільськогосподарських наук
	5	правильне виконання теоретичного завдання з певними недоліками у розумінні засад агрономічних, фундаментальних та сільськогосподарських наук
	6	теоретичне питання розкрито повністю, що свідчить про сформовану здатність до аналізу ентомологічних об'єктів, процесів та методів дослідження

для 3 –го теоретичного питання	0-1	Майже відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти
	2-3	часткове виконання теоретичного завдання з суттєвими помилками і поверховим розумінням засад агрономічних, фундаментальних та сільськогосподарських наук
	3-4	неповне виконання теоретичного завдання з помилками і поверховим розумінням засад агрономічних, фундаментальних та сільськогосподарських наук
	5-6	виконання теоретичного завдання з помилками і частковим розумінням засад агрономічних, фундаментальних та сільськогосподарських наук
	7	правильне виконання теоретичного завдання з певними недоліками у розумінні засад агрономічних, фундаментальних та сільськогосподарських наук
	8	теоретичне питання розкрито повністю, що свідчить про сформовану здатність до аналізу сільськогосподарських об'єктів, процесів та методів дослідження

ТРУДОМІСТКІСТЬ

Загальна кількість годин – 135 год. Кількість кредитів – 4,5. Вид підсумкового контролю – екзамен

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Відвідування занять є обов'язковим. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлені терміни. При написанні письмових робіт здобувач вищої освіти повинен дотримуватись кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>. Вивчення дисципліни здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права: надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності,

використані методики досліджень і джерела інформації. Практичні завдання, завдання із самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюється на нижчу оцінку. Перескладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності з поважних причин та з дозволу деканату.

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній/ інформальній освіті перед опануванням даної освітньої компоненти. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних начальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального /інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету

ДОДАТКОВІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ПРЕДСТАВЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Презентації, відеоролики

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Біологічний захист рослин / Дядечко М.П., Падій М.М., Шелестова В.С. та ін.; за ред. М.П. Дядечка та М.М. Падія. Біла Церква, 2001, 312 с.
2. Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений: в 3 т. / под ред. В.П. Васильева. К.: Урожай, 1987 1989. Т.1. Вредные нематоды, моллюски, членистоногие. К.: Урожай, 1987. 440с.; Т.2. Вредные членистоногие, позвоночные. – К.: Урожай, 1988. – 576с.; Т.3. Методы и средства борьбы с вредителями, системы мероприятий по защите растений. – К.: Урожай, 1989. – 408с.
3. Васильев В.П., Лісовий М.П., Веселовський І.В. Довідник по захисту польових культур / за ред. В.П. Васильева. К.: Урожай, 1993. 224 с.
4. Дядечко М.П., Падій М.М., Шелестові В.С. Основи біологічного методу захисту рослин /за ред. М.П. Дядечка К.: Урожай, 1990. 272 с.
5. Писаренко В.М. Захист рослин: фітосанітарний моніторинг, методи захисту рослин, інтегрований захист рослин Полтава, 2007. 256 с.
6. Писаренко В.М. Екологічні основи раціонального природокористування в аграрному виробництві К.: НМК ВО, 1992. 132 с.

7. Рубан М.Б. Интегрированная защита семенной люцерны в Украине К.: Урожай, 1999. 76 с.
8. Рубан М.Б. Практикум із сільськогосподарської ентомології: навч. пос. К.: Арістей, 2010. 472 с.
9. Рубан М.Б. Сільськогосподарська ентомологія: підруч. К.: Арістей, 2007. – 520 с.
10. Шкідники овочевих і плодово-ягідних культур та заходи захисту від них К.: Урожай, 2004. – 204 с.

Допоміжні

1. Адашкевич Г.П. Энтомофаги вредителей овощных культур (Афидофаги) М.: Колос, 1975. – 185с.
2. Беляев И.М. Вредители зерновых культур / И.М. Беляев. – М.: Колос, 1974. – 284 с.
3. Васина А.Н. Использование растений диких видов для борьбы с вредителями садовых и овощных культур / А.Н. Васина. – М.: Колос, 1972. – 81 с.